

Reçu CLT / CIH / ITH

Le 31 MARS 2014

N° 0242

Cultural Practices Associated
to the First of March
Romanian name: *Mărțișor*
Inventory Excerpt

INVENTARUL

national al elementelor vii de patrimoniu cultural imaterial
(National Inventory of Active Intangible Cultural Heritage Elements)

- excerpt -

I. Domenii:

- practici sociale, ritualuri și evenimente festive
- cunoștințe și practici referitoare la natură și univers
- meșteșuguri tradiționale

II. Elementul de patrimoniu cultural imaterial:

Mărțișor (Cultural Practices Associated to the 1st of March)

Termen standard: *Mărțișor*

Denumiri locale/regionale: *Marț, Marțu, Mărțic, Mărțug, Mărțișuș.*

Areal de manifestare: Elementul este răspândit pe tot teritoriul țării, fiind atestat în peste 500 de localități, conform datelor din *Atlasul etnografic român*. Câteva comunități reprezentative pentru practicarea elementului se află în orașul București și în comunele: Buciumi, jud. Sălaj, Ceplenița și Cucuteni, jud. Iași, Giurgiuța, jud. Dolj, Mihail Kogălniceanu, jud. Constanța.

Descriere sumară:

Tradiția de început de primăvară, transmisă încă din Antichitate, de a confecționa și a purta un șnur împletit din două fire de lână, bumbac sau mătase, unul alb și unul roșu, este caracteristică practicilor culturale asociate zilei de 1 martie. Acest șnur, numit în România „mărțișor”, era făcut de femei și dăruit membrilor comunității, care-l purtau începând cu 1 martie, la gât, la încheietura mâinii, la gleznă, încins peste pântec sau, mai târziu, prins cu un ac în piept. Perioada de purtare varia de la 2-3 zile la câteva săptămâni, în funcție de zonă. Apoi, mărțișorul este depus pe o creangă înflorită, sub o piatră, aruncat în fântână sau pe brazda verde. Mărțișorul se putea prinde și în coarnele animalelor sau la intrările în gospodărie, casă sau grajd, crezându-se că are o funcție de protecție și asigurare a sănătății în anul vegetațional și agrar ce urma. În mediul urban, Mărțișorul a suferit transformări semnificative, sub influența culturilor media și de consum. Șnurul alb-roșu a început să fie confecționat din mătase, la scară industrială și i s-au adăugat mici pandative din materiale diverse (metal, lemn, sticlă, textile etc.), fiind dăruit în principal persoanelor de sex feminin.

Practicanții:

Membrii comunităților reprezentative, femei, bărbați și copii. Femeile în vârstă au un rol special în confecționarea Mărțișoarelor.

Categorie de vârstă:

La practicarea elementului pot participa persoane de orice vârstă.

Sexul:

Ambele sexe

Categorie socioprofesională:
Diverse categorii socioprofesionale

Naționalitatea: română

Starea actuala a elementului:

Elementul este foarte răspândit și implică o mare diversitate morfologică și funcțională. Una dintre caracteristicile lui specifice este preluarea în mediul urban și integrarea unor aspecte ce țin de celebrarea Mărțișorului în cultura de consum.

Funcțiile principale ale elementului sunt: o funcție protectoare într-un prag temporal important, o funcție festivă, de marcarea a unei date importante din calendarul popular (Cap de primăvară); o funcție socială, de solidarizare a membrilor comunității; o funcție identitară, de recunoaștere a apartenenței la un grup regional omogen (sud-est european), ce a evoluat în condiții istorice asemănătoare; o funcție economică, generată de comerțul cu mărțișoare la scară largă; o funcție afectivă, de împărtășire a bucuriei începutului primăverii și de comunicare a afecțiunii pentru persoanele de gen feminin cărora li se dăruiesc mărțișoare; o funcție de patrimonializare, exprimată prin acțiunile de salvagardare a elementului, la nivel comunitar și instituțional.

Semnificațiile principale ale elementului sunt astăzi de natură simbolică: în simbolismul cromatic al șnurului de mărțișor, albul simbolizează, pentru majoritatea purtătorilor, puritatea începutului, iar roșul, un atribut al vitalității (sănătate, frumusețe sau iubire). Amuleta însoțitoare a șnurului particularizează mesajul simbolic și alegoric al mărțișorului (de ex., o potcoavă semnifică urarea de noroc adresată de dăruitor celei ce va purta mărțișorul).

Masuri de salvagardare/protejare:

1) Cadru legislativ

Prin Ordinul de Ministru nr.2436/8.07.2008 se aprobă Programul național de salvagardare, protejare și punere în valoare a patrimoniului cultural imaterial iar prin Ordinul de Ministru nr.2491/27.11.2009, Regulamentul de acordare a titlului de Tezaur Uman Viu. Comisia Națională pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, subordonată Ministerului Culturii, a realizat primul volum al Repertoriului Patrimoniului cultural imaterial din România, publicat în ediție bilingvă, română-franceză, în 2009, reeditat în 2012 și cuprinzând referiri la Mărțișor (vezi cap. Sărbători, obiceiuri și ritualuri).

2) Contribuția instituțiilor

Transmiterea elementului este încurajată prin învățare informală, în cadrul familiei, vecinătății sau atelierului creatorului, dar și prin cercuri școlare sau programe de pedagogie muzeală, cum ar fi atelierelor interactive pentru copii organizate de Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” în perioada 16.02-3.03.2013.

Acțiuni de identificare, documentare și cercetare a elementului au fost derulate în special de Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” al Academiei Române, în perioada 1963-2013, realizându-se Atlasul Etnografic Român. Cercetările s-au realizat pe teren și au dus la implicarea directă a membrilor comunităților reprezentative în identificarea și documentarea elementului. În anul 2008, studenții la etnologie de la Facultatea de Litere, Universitatea din București, au participat la un proiect de cercetare dedicat practicilor culturale asociate începutului primăverii în București, în urma căruia s-a realizat o sesiune de comunicări la care au luat parte și câțiva creatori de mărțișoare. Conservarea și protejarea elementului este realizată prin proiecte ale instituțiilor de cultură, care pun accent pe menținerea aspectelor tradiționale ale acestuia. Un bun

exemplu este târgul măștișorului de la Muzeul Național al Țăranului Român, unde au acces, pentru a vinde, doar creatorii care respectă principalele caracteristici morfo-funcționale ale elementului.

3) Contribuția organizațiilor nonguvernamentale

Asociația folcloriștilor, Asociația de Științe Etnologice din România (ASER), precum și Fundația Culturală „Mușata Armână” au derulat activități ce au dus la o mai bună cunoaștere a elementului și a necesităților de salvardare a acestuia. Printre acele activități, menționăm: realizarea unor cercetări de teren, finalizate cu înregistrări ale elementului *in situ* și în timp real; diseminarea rezultatelor cercetărilor etnologice de teren, prin comunicări științifice susținute la manifestări naționale; colaborarea cu experți din domeniul patrimoniului cultural imaterial pentru identificarea constantelor și a trăsăturilor dinamice ale elementului.

4) Contribuția comunităților și a indivizilor

Membri ai comunităților reprezentative colaborează cu experții, în cadrul cercetărilor de teren, facilitând culegerea, notarea și înregistrarea informației. De asemenea, ei participă la training-uri organizate de factorii locali de cultură, cu scop de a identifica principalele probleme cu care se confruntă viabilitatea elementului.

Promovarea și consolidarea elementului este asigurată de organizarea, pe plan local sau regional, a numeroase expoziții de măștișoare, cum ar fi expoziția „Măștișorul la români - simbol și mesaj”, organizată de Muzeul de Artă Populară Constanța în anul 2007 sau expoziția dedicată organizată în martie, 2013, de primăria comunei Heleșteni, jud. Iași.

Primăria municipiului București, precum și alte primării din România alocă anual fonduri și resurse pentru a asigura buna desfășurare a practicilor culturale asociate zilei de 1 martie.

De asemenea, deținătorii de colecții particulare contribuie la protejarea diversității și dinamicii istorice a măștișoarelor.

5) Măsurile de salvardare/ protejare preconizate includ:

- dezvoltarea, în continuare, a cadrului legislativ ce poate facilita salvardarea elementului
- modernizarea arhivelor naționale de folclor și etnologie cu privire la element
- continuarea anchetelor de teren pentru actualizarea informației cu privire la element
- stimularea tinerilor în vederea derulării unor proiecte culturale ce vizează salvardarea elementului
- promovarea elementului prin realizarea unor manifestări științifice de profil, a unor întâlniri între experți, membrii comunităților și operatori media, pe tema salvardării elementului și prin publicarea unor studii despre element în mai multe limbi de circulație.

Colectarea datelor, implicarea comunității și consimțământul:

Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”, Academia Română - România a pus la dispoziția Comisiei naționale pentru salvardarea patrimoniului cultural imaterial date din arhivă și experți, care au participat activ la cercetările de teren realizate în vederea nominalizării elementului pentru Lista reprezentativă a elementelor de patrimoniu cultural imaterial a UNESCO.

La pregătirea nominalizării, s-a lucrat și cu experți de la Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, Universitatea București, Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale.

Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale a furnizat spațiu pe web-site-ul propriu pentru postarea electronică a paginii de inventar a Mărțișorului. Reprezentanții comunităților au susținut nominalizarea, permițând înregistrarea și documentarea elementului pe teren, în timp real. De asemenea, ei au furnizat experților materiale și documente auxiliare, necesare pregătirii nominalizării (fotografii, înregistrări video, colecții de mărțișoare). Autoritățile publice au fost de acord cu nominalizarea și s-au semnat acorduri oficiale cu primăriile localităților reprezentative pentru Mărțișor.

Observatii: Mărțișorul este propus pentru înscrierea pe Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial pentru sesiunea UNESCO din noiembrie, 2015, în cadrul unui dosar multinațional.

Completat:

Numele și prenumele: Dr. Ioana-Ruxandra Frunteletă, Conf. univ., Departamentul Studii Culturale, Facultatea de Litere, Universitatea din București.

Toate fotografiile fac parte din Arhiva Institutului de Folclor „Constantin Brăiloiu”, Academia Română

Data: 14 octombrie, 2013

In Romania, there are two types of Inventory: one of them is called Repertory and it provides a general classification of the elements of Intangible Cultural Heritage on the national territory and the other it called Inventory and it provides updated information on the elements included in the Repertory. Both the Repertory and the Inventory are in construction, but the element is enlisted in both documents as follows:

The element is included in the Romanian Repertory of Intangible Cultural Heritage, volume 1, București, 2009. In the electronic bilingual (Romanian and French) edition of the Repertory, available at the following link:

<http://cultura.ro/uploads/files/Repertoriulmaterial-I-2008.pdf>

the element is mentioned at pages:76, footnote 30 (Mărțișorul), 84, footnote 28 ((mărțișorul) marțu), 238, footnote 30 (le mărțișor), 246, footnote 128 (Mărțișor – marțu).

The element is also included in the Inventory of Elements of Intangible Cultural Heritage in Romania, available on the site of the National Center for the Preservation and Promotion of Traditional Culture at the following link:

<http://www.centrul-cultura-traditionala.ro/Documente Html.aspx?ID=8257>

The excerpt from the Inventory regarding the element follows below, in English and Romanian versions:

**National Inventory of Active Intangible Cultural Heritage Elements
- excerpt -**

I. Domains:

- social practices, rituals and festive events
- knowledge and practices concerning nature and the universe
- traditional craftsmanship

II. The element of intangible cultural heritage:

Cultural Practices Associated to the 1st of March

Standard name of the element: *Mărțișor*

Other local/ regional names of the element: *Marț, Marțu, Mărțic, Mărțug, Mărțișuș.*

Spreading area: The element is spread all over Romania and there are more than 500 administrative-territorial units are mentioned in the Romanian Ethnographic Atlas as preserving the element. A few communities which are representative for practising the element are: Bucharest (capital city) and communes: Buciumi, Sălaj district; Ceplenita and Cucuteni, Iași district; Giurgița, Dolj district; and Mihail Kogălniceanu, Constanța district.

Synthetic description:

The roots of *Mărțișor* as cultural practice can be traced back to Antiquity. The artefact called *mărțișor* is a thin textile thread (wool, cotton, silk) made of two twisted threads, one white and the other red. Women would make *mărțișoare* (= plural of *mărțișor*) and offer them to all community members who would wear them as beginning with the 1st of March. People would put them around the neck, around one wrist, around one ankle, tied with a knot over the womb or later pinned to their coat breasts. A *mărțișor* can also be placed around cattle horns, at the house entrance, up the front gate, above stable entrance, as it is believed to protect households and their owners and keep them healthy in the agrarian and vegetational year to come. The period during which they would wear the artefact varies from 2-3 days to a few weeks, according to local variants. At the end of the period during which it is worn, the *mărțișor* is hung on a branch in blossom/ is put under a stone/ thrown into a fountain pit or on a green grass/ bed. In urban environment, *Mărțișor* as cultural practice has undergone significant changes due to the influences of media and consumer cultures. At present, the red-and-white thread can also be made industrially of silk and further decorated with various trinkets made of different material (metal, wood, glass, textile etc.) and today is mainly offered to women.

Bearers and practitioners of the element:

Members of representative communities, men, women and children alike. Old women have a special role in making *mărțișor* threads.

Age category of bearers and practitioners:

Persons irrespective of age participate in the cultural practices associate to the 1st of March.

Sex:

Both sexes.

Social and professional categories:
Various social and professional categories.

Nationality: Romanian

Present status of the element:

The element is widely spread and involves great morphologic and functional diversity. A specific feature of the element is its migration to urban environment and as a result, the integration of some aspects related to *Mărțișor* in the consumer culture.

The main functions of the element are: a protective function against the inherent perils associated to a transitional period; a function of celebrating an important moment in the folk calendar (expressed by the folk phrase „Cap de primăvară”/ “Head of spring”); a social function of enhancing the cohesion of communities; a practical function (it marks the beginning of agricultural activities); an identity function that is expressed by the feeling of belonging to the same regional (south-east European) group; an economic function as result of the commercialization of *mărțișor*; a psychological function of sharing joy brought about by spring and communicating affection towards the person who is offered a 1st of March artefact; and finally a patrimonialization function made visible by efforts of communities and state institutions to safeguard the element.

The main meanings of the element consist today in its symbolic nature: in the chromatic symbolism of the *mărțișor* string, the colour white suggests the purity of the beginning for most element bearers, while red stands for an attribute of vitality (health, beauty or love).

The object attached to the thread is similar to an amulet and it can particularize the symbolic and allegorical message of the red-and-white artefact (for example, in Romania, a little horseshoe is supposed to bring good luck for its receiver).

Safeguarding/ protection measures:

1) Legislation

By Minister Order no..2436/07.08.2008, the National Programme for the Safeguarding, Protection and Promotion of the Intangible Cultural Heritage was approved. Also, the Regulation for granting the title of Living Human Treasure was approved by Minister Order no.2491/11.27.2009. The National Commission for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, an expert body subordinated to the Ministry of Culture, drafted the first volume of the Repertory of Intangible Cultural Heritage from Romania, published in Romanian – French edition in 2009 and 2012 (second edition) and containing reference to *Mărțișor* (see chapter: *Sărbători, obiceiuri și ritualuri/ Celebrations, Customs and Rituals*).

2) Contribution of institutions

The transmission of the element is encouraged by informal learning in families, neighbourhood communities or creators' workshops but also by learning as part of optional school programmes or of museum pedagogy actions like the interactive workshops for children organized by the “Dimitrie Gusti” National Village Museum in the period 02.16 – 03.03. 2013.

“Constantin Brăiloiu” Institute of Ethnography and Folklore of the Romanian Academy has been organizing specific actions to identify, document and research the element beginning with 1963 and a result of those actions is the editing of the Romanian Ethnographic Atlas. Field researches conducted by experts involved participation of members in representative communities to the identification and documenting the

element. In 2008, students in Ethnology at the Faculty of Letters, University of Bucharest, took part in a research project dedicated to cultural practices associated to the 1st of March in Bucharest, concluded by a scientific session with a few *mărțișoare* creators among invited participants.

The preservation and protection of the element are also objectives in view of projects run by cultural institutions, aiming especially at the perpetuation of traditional aspects of *Mărțișor*. An example in that respect is *Mărțișor Fair* at the National Museum of Romanian Peasant where only creators who observe the main morphologic and functional characteristics of the element are accepted.

3) Contribution of nongovernmental organizations

The Association of Folklorists, The Association of Ethnological Sciences in Romania (ASER), as well as „Mușata Armână” Cultural Foundation have been developing activities that have resulted in spreading correct information on the element and the necessity to safeguard it. Among such activities we mention: conducting field researches that lead to recording the element *in situ* and in real time; dissemination of results of field researches by scientific papers presented at national conferences; collaboration with experts in intangible cultural heritage in order to identify the stable and dynamic features of the element.

4) Contribution of communities and individuals

Several members of representative communities collaborate with experts during field researches, facilitating collecting, writing and recording information. Also, community members participate to trainings organized by local cultural actors and they contribute to the identification of the main problems regarding the viability of the element.

The promotion and visibility of the element are ensured by the organization of numerous *mărțișoare* exhibitions at local level, such as the exhibition “The *Mărțișor* among Romanians – Symbol and Message”, organized by the Museum of Folk Art in Constanța in 2007 or the dedicated exhibition in commune Heleșteni, Iași district in 2013.

The Town Council of Bucharest and other town councils in Romania allot annual funds and resources to ensure the manifestation of cultural practices associated to the 1st of March.

Also, owners of private collections contribute to the protection of diversity and cultural dynamics of *mărțișoare* artefacts.

5) Envisaged safeguarding/ protection measures include:

- continuous development of the legislative frame that can facilitate the safeguarding of the element;
- modernisation of national ethnology and folklore archives regarding the element;
- pursuit of field researches in order to update the information concerning the element;
- motivating young people to run cultural projects aiming the safeguarding of the element
- promotion of the element by organizing dedicated scientific sessions, expert meetings with participation of community members and media operators and by publishing studies on the element in several languages.

Collection of data, involvement and agreement of communities:

“Constantin Brăiloiu” Institute of Ethnography and Folklore of the Romanian Academy has provided archive data and experts to take active part in the field researches conducted by the National Commission for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage in order to prepare the nomination of the element for the Representative List of Intangible Cultural Heritage elements of UNESCO.

At the same time, experts from the "Dimitrie Gusti" National Village Museum, the University of Bucharest and the National Centre for the Preservation and Promotion of Traditional Culture have been involved in preparing the nomination.

The National Centre for the Preservation and Promotion of Traditional Culture has provided space on its website to host the electronic inventory page for *Mărțișor*.

Representatives of communities have supported the nomination, allowing recording and documenting the element on the field, in real time. Also, they have provided experts with materials and auxiliary documents necessary to prepare the nomination (photographs, video recordings, *mărțișoare* collections).

Public authority officials have agreed with the nomination and agreements were signed with town councils of representative communities.

Note: *Mărțișor* is proposed for inscription on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage in November, 2015 UNESCO session, as part of a multinational file.

Filled in by:

Name and given name: Frunteletă Ioana-Ruxandra, Ph.D., Associate Professor,
Department of Cultural Studies, Faculty of Letters, University of Bucharest.

All photographs on the electronic page belong to the Archive of "Constantin Brăiloiu"
Institute of Ethnography and Folklore of the Romanian Academy.

Date: October 14, 2013

